

Amsterdam is Ameland niet

Christendemocraten kijken vanouds argwanend naar een doorgedreven gelijkheidsideologie. 'Eenvormigheid is de vloek van het moderne leven', waarschuwde Kuyper al in 1869, en dat geldt ook voor de inrichting van het openbaar bestuur. CDA'ers prijzen veel meer de waarde van het verschil en zien liever duizend bloemen bloeien. Geen gemeentehuizen vol gestandaardiseerde eenheidsworst, waarvan de Europese Unie toch vroeg of laat de dikte van de plakjes voorschrijft. Tot zover de theorie.

Geerten Boogaard

Geerten Boogaard is sinds kort op projectbasis verbonden aan het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Hij voert in 2018 een project uit over (lokale) differentiatie in het sociale domein. Daarnaast is Geerten universitair docent Staats- en bestuursrecht aan de Universiteit Leiden.

Want de praktijk moet ook rekening houden met andere idealen en uitgangspunten. Dat Nederland een eenheidsstaat is, bijvoorbeeld, met de ambitie om in alle gemeenten een enigszins vergelijkbaar voorzieningenniveau te realiseren. Of dat de inwoners van een gemeente niet te veel in verwarring worden gebracht.

Aanstellingswijze burgemeester

Conform de afspraak in het regeerakkoord, zal de kroonbenoeming van de burgemeester en de commissaris uit de Grondwet gehaald worden. Dan zal opnieuw blijken hoe sterk de vermeende 'wil tot verschil' in de praktijk nu eigenlijk is. Ook hier is solide christendemocratische theorie voorhanden. Zowel het rapport *Spiegel voor de staat* (2007) als het rapport *Gezag, vrijheid en burgerschap* (2016) schrijven warme woorden over lokale differentiatie in het Huis van Thorbecke. Het motto 'Amsterdam is Ameland niet' werd zelfs een compleet nummer van *Christen Democratische verkenningen* (Lente 2010). Zou dat niet ook gelden voor de benoemingswijze van de burgemeester en de commissaris?

De inhoudelijke bezwaren tegen de gekozen burgemeester zijn nog steeds geldig. Het blijft een vrucht van vreemde bodem en de toepassing van een ander soort democratie dan wat we gewend zijn. Een gekozen burgemeester zal, als voorbeeld van een personenstelsel, de bestaande confrontatie van verschillende visies op het algemeen belang in de raad versralen. De inwoners kiezen namelijk één burgemeester in plaats van een collectief waarin verschillende geluiden worden vertolkt. Het is, technisch gezegd, een kleine verschuiving van de partijendemocratie naar de identiteitsdemocratie.

Daarbij wint de kiezer aan rechtstreekse invloed, maar verliest het systeem aan inhoudelijke veelkleurigheid.

Laat gemeenten zelf aanstellingswijze kiezen

Toch moet de vraag gesteld worden: is het nodig om de aanstellingswijze voor alle gemeenten op gelijke wijze te regelen? Of mag Amsterdam besluiten een verkiezing uit te schrijven terwijl op Ameland de raad de burgemeester benoemt? Moet de partijloze burgemeester Penn-te Strake per se raadsverkiezingen winnen wanneer zij een tweede termijn ambieert of mag Maastricht zelf bepalen of hun burgemeester ook lijsttrekker moet zijn? Vanuit verschillende kanten wordt inmiddels aangedrongen op een uniforme landelijke regeling van de benoemingsprocedure na de deconstitutionalisering. En de argumenten daarvoor zijn zeker niet onzinnig. Differentiatie kan onduidelijkheid opleveren, is per definitie ingewikkeld en zal ongetwijfeld uitmonden in (nieuwe) experimenten met de gekozen burgemeester. Het ligt daarom niet voor de hand om een landelijke uniforme regeling los te laten, alleen omdat de theorie van de lokale differentiatie zo mooi is. Zoiets als de aanstellingswijze van de burgemeester aan de gemeenten zelf overlaten, moet in ieder geval voorzien in een daadwerkelijk gevoelde behoefte aan lokale autonomie. Mochten er dus gemeenteraden zijn die graag zelf willen besluiten over de aanstellingswijze van hun burgemeester, dan is dit het moment om dat te melden. Mochten raadsfracties van het CDA daarbij ondersteuning willen voor het uitdenken van zo'n zelfgekozen toekomst, dan houden wij ons beschikbaar. Want waar elders 'de afdeling voorlichting tot het ravijn met u meeloopt', verschijnt in het CDA het WI graag met u aan de start! •

In deze rubriek bespreken medewerkers van het Wetenschappelijk Instituut bij toerbeurt een actueel thema vanuit christendemocratisch perspectief

Reageren op dit artikel?
geerten.boogaard@wi.cda.nl